

BESCHIKKING

Wet Natuurbescherming - ontheffing soorten ruimtelijke ontwikkeling

Aanvrager	Woningstichting Domijn, [REDACTED]
Aangevraagde activiteiten :	het slopen en renoveren van woningen
Datum ontvangst aanvraag :	13.01.2023
Locatie :	Wijk Varvik-Diekman in Enschede
Datum beschikking :	01.05.2023
Kenmerk :	D2023-03-014535
Zaaknummer :	2023-001348

Datum verzending

03.05.2023

Deze beschikking is als volgt opgebouwd:

A.	BESLUIT ONTHEFFING SOORTEN RUIMTELIJKE ONTWIKKELING	4
A.1	Aanvraag	4
A.2	Besluit	4
A.3	Ondertekening en verzending	4
A.4	Niet mee eens?	5
B.	VOORSCHRIFTEN BIJ HET BESLUIT	6
B.1	Informatie die van belang is bij melden of contact met bevoegd gezag	6
B.2	Algemeen	6
B.3	Soortspecifiek	7
B.4	Overige zaken	10
C.	OVERWEGINGEN BIJ HET BESLUIT	11
C.1	BEVOEGDHEID, PROCEDURE EN TOETSINGSKADER	11
C.1.1	Bevoegdheid	11
C.1.1.1	Gedeputeerde Staten van Overijssel bevoegd	11
C.1.2	Procedure	11
C.1.2.1	Overeenstemming andere provincie	11
C.1.2.2	Adviesverzoek aan gemeente	11
C.1.2.3	Relevante overige besluiten	11
C.1.3	Toetsingskader soorten	12
C.1.3.1	Wettelijke regels	12
C.1.3.2	Provinciaal beleid	12
C.2	WEERGAVE VAN DE FEITEN	13
C.2.1	Aanvraag ontheffing beschermde soorten	13
C.2.1.1	Omschrijving van het project / activiteiten	13
C.2.2	Doel van het project	13
C.2.3	Soorten waarvoor ontheffing wordt gevraagd	14
C.2.4	Periode	14
C.2.5	Onderliggende documenten	14
C.2.6	Aanvullende gegevens	14
C.3	TOETSING AANVRAAG ONTHEFFING SOORTEN	14
C.3.1	Inhoudelijke beoordeling	14
C.3.1.1	Onderzoeksmethode en resultaten onderzoek	14
C.3.1.2	Effectbeoordeling, mitigatie en staat van instandhouding	15
C.3.1.3	Beschrijving noodzaak ontheffing	16
C.3.1.4	Geen andere bevredigende oplossing / alternatievenafweging	16
C.3.1.5	Wettelijk belang van het project	17
C.3.1.6	Toetsing aan overige vereisten	17
C.3.1.7	Zorgplicht blijft altijd gelden	17

D.	SLOTCONCLUSIE	18
E.	BIJLAGEN	19

A. BESLUIT ONTHEFFING SOORTEN RUIMTELIJKE ONTWIKKELING

A.1 Aanvraag

De heer [REDACTED] van het adviesbureau Eelerwoude B.V. heeft, namens uw organisatie, een aanvraag om een ontheffing op grond van de Wet natuurbescherming – onderdeel soorten¹ (verder Wnb - soorten) bij ons ingediend. Deze hebben wij op 13 januari 2023 ontvangen en geregistreerd onder kenmerk 2023-001348. Op 22 maart 2023 hebben wij aanvullende gegevens ontvangen.

De aanvraag is gedaan vanwege het renoveren of slopen met vervangende nieuwbouw van woningen in de wijk Varvik-Diekman te Enschede. In deze brief geven wij ons besluit weer.

A.2 Besluit

Wij besluiten u een ontheffing² te verlenen van verbodsbepalingen voor nationaal beschermde soorten, soorten van de Vogelrichtlijn en soorten van de Habitatrichtlijn. In het bijzonder gaat het om het verbod om nesten, rustplaatsen en eieren van de huismus en de gierzwaluw opzettelijk te vernielen of te beschadigen of nesten van de huismus en de gierzwaluw weg te nemen³, het verbod om voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de gewone dwergvleermuis te beschadigen of te vernielen⁴ en het verbod om vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de egel opzettelijk te beschadigen of te vernielen⁵. Deze ontheffing heeft betrekking op het slopen, nieuwbouwen en renoveren van woningen voor de locatie Varvik-Diekman in Enschede.

Deze ontheffing treedt in werking een dag na de verzenddatum van dit besluit tot en met 1 januari 2028.

Verder besluiten wij dat de volgende stukken/delen van de aanvraag onderdeel uitmaken van de ontheffing, voor zover niet in strijd met de voorschriften zoals weergegeven in B. Voorschriften bij het besluit:

- Eelerwoude B.V., 11 januari 2023, *Projectplan Wet natuurbescherming*;
- Eelerwoude B.V., 22 maart 2023, *Beantwoording aanvullende vragen*.

De motivering voor ons besluit is in C. *Overwegingen bij het besluit* weergegeven.

Voorschriften

Aan ons besluit verbinden wij voorschriften. Deze zijn in B. *Voorschriften bij het besluit* weergegeven.

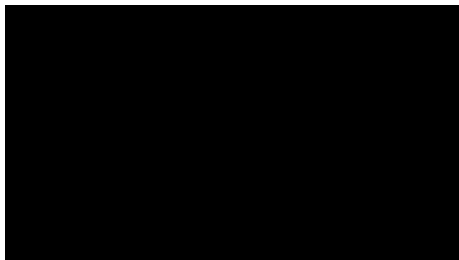
¹ In het kader van art. 3.3, eerste lid Wnb en art. 3.10, tweede lid, in samenhang met art. 3.8, eerste lid Wnb
² Op basis van art. 3.3, eerste lid Wnb en art. 3.10, tweede lid, in samenhang met art. 3.8, eerste lid Wnb
³ Art. 3.1, tweede lid Wnb
⁴ Art. 3.5, vierde lid Wnb
⁵ Art. 3.10, eerste lid, sub b Wnb

A.3 Ondertekening en verzending

Een afschrift van dit besluit is tevens verzonden aan:

- Burgemeester en wethouders van gemeente Enschede;
- Eelerwoude B.V.

Met vriendelijke groet,
namens Gedeputeerde Staten van Overijssel,

Lars Wuijster
Teamleider vergunningverlening

A.4 Niet mee eens?

Als u het niet eens bent met dit besluit kunt u bezwaar maken

Stuurt u dan een bezwaarschrift aan ons. Wij controleren dan of wij een juist besluit hebben genomen.

Uw bezwaarschrift is een brief die aan een aantal eisen moet voldoen.

De wet stelt eisen aan uw bezwaarschrift. Die eisen zijn:

1. U zegt met welk besluit u het niet eens bent. Dit doet u door in uw bezwaarschrift het kenmerk te vermelden dat in onze brief staat.
2. U zegt waarom u het niet eens bent met dit besluit.
3. U zet uw naam, adres, handtekening en de datum op uw bezwaarschrift.
4. U verstuurt het bezwaarschrift op tijd. Op onze brief staat een verzenddatum. U stuurt ons binnen zes weken na die datum uw bezwaarschrift.

Uw bezwaarschrift kunt u op 3 manieren aan ons versturen.

1. Met de post naar: Gedeputeerde Staten van Overijssel, team Juridische Zaken, Postbus 10078, 8000 GB Zwolle.
2. Via internet. U gebruikt daarvoor ons digitale bezwaarformulier. U vindt het formulier via https://regelen.overijssel.nl/Producten_en_diensten/Bezwaar_klacht_informatie_schade/Bezwaar_tegen_beslissing_provincie_Overijssel.
3. Via de e-mail naar klachtenbezwaar@overijssel.nl.

Wat als u niet kunt wachten tot er een nieuw besluit is genomen?

Ook als u bezwaar maakt treedt dit besluit gewoon in werking. Dat kan vervelende gevolgen voor u hebben. U kunt de rechtbank dan vragen een voorlopige beslissing te nemen, door een zogeheten 'voorlopige voorziening' aan te vragen. Dit is een aparte procedure die loopt naast de door u gestarte bezwaarprocedure. Voor de behandeling van uw verzoek om een voorlopige voorziening betaalt u een bedrag. De rechter kan beslissen dat wij dat bedrag aan u moeten vergoeden. Voor informatie over het indienen van een verzoek belt u met de Rechtbank Overijssel: 088 - 361 55 55.

B. VOORSCHRIFTEN BIJ HET BESLUIT

Het besluit, de voorschriften en de overwegingen zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden.

B.1 Informatie die van belang is bij melden of contact met bevoegd gezag

Geeft u in de e-mail (meldpunt@overijssel.nl) naar ons of in een telefoongesprek (038 499 88 99) altijd aan dat het gaat om de Wet natuurbescherming - soortenbescherming, de naam van het project en ons kenmerk van dit besluit (D2023-03-014535). Daarmee is direct duidelijk voor welk deel van de organisatie de melding of uw verzoek tot contact bestemd is.

B.2 Algemeen

1. Deze ontheffing is alleen geldig voor (medewerkers van) de ontheffinghouder of haar rechtsoptvolgers of in opdracht van de ontheffinghouder handelende (rechts-)personen. De ontheffinghouder of haar rechtsoptvolgers blijven daarbij verantwoordelijk en aansprakelijk voor de juiste naleving van deze ontheffing.
2. Minimaal zeven werkdagen voor aanvang van de werkzaamheden informeert u ons over de startdatum door een e-mail te sturen naar meldpunt@overijssel.nl. Geeft u bij de melding aan:
 - de contactpersoon ter plaatse, inclusief het mobiele telefoonnummer van de contactpersoon;
 - de naam van de begeleidende ecologische deskundige⁶, inclusief het mobiele telefoonnummer van deze persoon;
 - het adres waar de werkzaamheden worden uitgevoerd;

Wanneer contactgegevens wijzigen, informeert u ons hierover.

3. De ontheffinghouder neemt direct contact op met het Overijssel Lokaal, telefoonnummer 038 499 88 99 als bij het uitvoeren van de werkzaamheden van het project andere beschermde soorten dan de genoemde worden aangetroffen. Als het voorkomen van overtreding van verbodsbepalingen niet mogelijk is moet u de activiteiten direct staken. De effecten van de activiteiten voor de aangetroffen soort moet de ontheffinghouder in beeld brengen en doorgeven. Daarbij moeten ook de maatregelen worden meegenomen die nodig zijn om overtreding van verbodsbepalingen te voorkomen. Alleen na toestemming van de provincie mag het werk worden hervat.
4. Als de ontheffinghouder het voornemen heeft af te wijken van de uitvoeringsperiode, de voorgeschreven middelen of van de voorgenomen handelingen als weergegeven in de aanvraag, dan dient hij dit - voorafgaand aan de voorgenomen wijzigingen - ter goedkeuring voor te leggen aan de provincie. Dit is nodig omdat voor deze wijzigingen opnieuw de effecten op de betrokken soorten beoordeeld moet worden. Alleen na schriftelijke toestemming van de provincie is de voorgenomen afwijking toegestaan. Neem hiervoor contact op met het bevoegd gezag via een e-mail naar meldpunt@overijssel.nl.

⁶ De provincie Overijssel verstaat onder een ecologische deskundige een persoon die voor de situatie en soorten ten aanzien waarvan hij of zij gevraagd is te adviseren en/of te begeleiden, aantoonbare ervaring en kennis heeft op het gebied van soort specifieke ecologie. De ervaring en kennis dient te zijn opgedaan doordat de deskundige:

- op HBO, dan wel universitair niveau een opleiding heeft genoten met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie en/of
- op HBO niveau een opleiding heeft afgerond met als zwaartepunt de Wet natuurbescherming, soorten herkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten en/of
- als ecoloog werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau, zoals een bureau welke is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenbescherming en is aangesloten bij en werkzaam voor de daarvoor in Nederland bestaande organisaties (zoals bijvoorbeeld Zoogdierverseniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, IVN, EIS Nederland, FLORON, SOVON, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen en stichting Beheer Natuur en Landelijk gebied) en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenmonitoring en/of bescherming.

B.3 Soortspecifiek

Gierzwaluw

5. Het ongeschikt maken van de verblijfplaatsen van gierzwaluwen vindt plaats buiten de kwetsbare periode van de gierzwaluwen. De kwetsbare voortplantingsperiode van de gierzwaluw loopt van 15 april tot en met 15 augustus (Figuur 1). Afhankelijk van de omstandigheden ter plaatse kan de kwetsbare periode langer dan wel korter zijn. Afwijkingen aan de weergegeven standaard onderbouwt de ecologisch deskundige in het logboek.

	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
Gierzwaluw												

Figuur 1: Kwetsbare voortplantingsperiode (rood) van de gierzwaluw en de periode waarin ongeschikt maken van verblijfplaatsen mogelijk is (groen).

6. Minimaal één voortplantingsseizoen van de gierzwaluw (zie voorschrift 5) voorafgaand aan het ongeschikt maken van de verblijfplaatsen worden ten minste 40 tijdelijke verblijfplaatsen voor gierzwaluwen gerealiseerd. De verblijfplaatsen worden gerealiseerd door gierzwaluwkasten van het type GZTH1 (Unitura) of vergelijkbaar binnen 200 meter van de oorspronkelijke verblijfplaatsen op te hangen. De verblijfplaatsen voldoen aan de eisen gesteld in voorschrift 10. In het eerste kwartaal van 2023 zijn in totaal 40 gierzwaluwkasten opgehangen op de locaties weergegeven in Figuur 6 (hoofdstuk E- Bijlagen).
7. De tijdelijke nestkasten blijven minimaal één heel voortplantingsseizoen van de gierzwaluw na het realiseren van de permanente verblijfplaatsen hangen, om zo gierzwaluwen de kans te geven aan de permanente voorzieningen te wennen. Het verwijderen van de tijdelijke gierzwaluwkasten mag binnen de looptijd van de ontheffing, zolang dit gebeurt buiten de kwetsbare periode van de gierzwaluw (voorschrift 5). Voorafgaand aan het verwijderen van de tijdelijke kasten van de gierzwaluw dient een ecologische deskundige vast te stellen dat de betreffende kasten op dat moment niet gebruikt worden. Als is vastgesteld dat er geen gierzwaluwen of andere vogelsoorten aanwezig zijn verwijdt u de nestkasten direct of maakt u de kast ontoegankelijk.
8. Het ongeschikt maken van de verblijfplaatsen van gierzwaluwen vindt plaats minimaal drie tot vijf dagen voorafgaand aan de start van de werkzaamheden en buiten de kwetsbare periode. Het ongeschikt maken gebeurt door het afdichten van de toegangswegen tot de verblijfplaatsen door middel van het plaatsen van een koker in de dakgoot, het aftimmeren van de zijkanalen van de daken en het afdichten van overige openingen, bijvoorbeeld rondom schoorstenen.
9. Er worden minstens 40 permanente vervangende verblijfplaatsen voor gierzwaluwen gerealiseerd in de nieuw te bouwen en de te renoveren woningen. De verblijfplaatsen voldoen aan de eisen gesteld in voorschrift 10. De locaties en het type vervangende verblijfplaats waren op het moment van schrijven nog niet bekend, maar zullen in het logboek worden vastgelegd.
10. Zowel de tijdelijke als de permanente vervangende verblijfplaatsen voor de gierzwaluw voldoen aan de volgende voorwaarden:
- De verblijfplaatsen hangen niet in de volle zon;
 - De verblijfplaatsen hebben voldoende vrije uitvliegruimte, die minimaal 1 meter breed en 3 meter diep is;
 - De verblijfplaatsen hebben een minimum bodemoppervlak van 15 x 25 centimeter en een minimum hoogte van 13 centimeter;
 - De invliegopening van de verblijfplaatsen zit maximaal 2 centimeter van de bodem (van binnen gemeten), is maximaal 7 centimeter breed en 3,5 centimeter hoog en is asymmetrisch aangebracht, zodat een donkere hoek in de nestgelegenheid ontstaat;
 - De verblijfplaatsen zijn van duurzaam materiaal en op een duurzame wijze bevestigd.

Huismus

11. Het ongeschikt maken van de verblijfplaatsen van huismussen vindt plaats buiten de kwetsbare perioden van de huismus. De meest kwetsbare periode is de voortplantingsperiode. Deze loopt van 1 maart tot en met 30 september (Figuur 2). Tijdens vorst in de periode december tot en met februari is het ongeschikt maken van nestplaatsen niet toegestaan. Vorstdagen en nachten vormen ook een kwetsbare periode. Bij een vorstdag blijft ook overdag de temperatuur lager dan 0 graden Celsius. Het ontoegankelijk maken moet daarvóór of daarna worden uitgevoerd.

	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
Huismus												

Figuur 2: Kwetsbare (rood) en mogelijk kwetsbare (oranje) periodes van de huismus en periodes waarin ongeschikt maken mogelijk is (groen).

12. Afhankelijk van de weersomstandigheden beginnen de kwetsbare perioden eerder of eindigen later dan weergegeven in de tabel in voorschrift 11. De geschiktheid van de periode voor het uitvoeren van het ontoegankelijk maken van de nestplaatsen, in de periode vanaf 1 september tot 15 maart beoordeeld een ecologisch deskundige op het gebied van de huismus. Afwijkingen in de uitvoering van de weergegeven standaard in voorschrift 11 onderbouwt de ecologisch deskundige in het logboek.
13. Minimaal drie maanden voor het ontoegankelijk maken van de nestplaatsen worden er minimaal 24 tijdelijke huismussenkasten van het type HMT2 (Unitura) of vergelijkbaar geplaatst. Dit type huismussenkast voorziet in twee verblijfplaatsen per kast, dus 24 kasten voorzien in 48 verblijfplaatsen. De huismussenkasten voldoen aan de eisen weergegeven in de Bijlage voorwaarden bij vervangende nestplaatsen huismus (hoofdstuk E – Bijlagen). In het eerste kwartaal van 2023 zijn in totaal 48 tijdelijke verblijfplaatsen voor de huismus gerealiseerd op de locaties weergegeven in Figuur 6 (hoofdstuk E – Bijlagen).
14. De tijdelijke nestkasten blijven tenminste drie maanden hangen nadat de permanente vervangende verblijfplaatsen zijn gerealiseerd. Het verwijderen van de tijdelijke huismuskasten mag binnen de looptijd van de ontheffing, zolang dit gebeurt buiten de kwetsbare periode van de huismus (zie voorschrift 11). Voorafgaand aan het verwijderen van de tijdelijke kasten voor de huismus moet een ecologisch deskundige vaststellen of de betreffende kasten op dat moment niet gebruikt worden. Als is vastgesteld dat er geen huismussen of andere vogelsoorten aanwezig zijn verwijdt u de nestkasten direct of maakt u de kast ontoegankelijk.
15. Voorafgaand aan het ongeschikt maken van de nesten controleert een ecologisch deskundige of de huismussen de nesten hebben verlaten. Als nesten nog in gebruik zijn, worden de werkzaamheden uitgesteld tot alle huismussen de nesten hebben verlaten. Dat geldt ook als andere vogelsoorten broeden in een oud nest van de huismus.
16. Het ongeschikt maken van de verblijfplaatsen van huismus vindt plaats minimaal drie tot vijf dagen voorafgaand aan de start van de werkzaamheden. Het ongeschikt maken gebeurt door het afdichten van de toegangswegen tot de verblijfplaatsen door middel van het plaatsen van een koker in de dakgoot, het aftimmeren van de zijkanalen van de daken en het afdichten van overige openingen, bijvoorbeeld rondom schoorstenen.
17. Er worden minimaal 48 permanente verblijfplaatsen voor huismussen gerealiseerd. Dit gebeurt door op alle daken in de nieuwe situatie vogelschroot op de derde panlat te plaatsen. Hierdoor worden de onderste rijen dakpannen op alle daken geschikt als verblijfplaats voor de huismus. De permanente verblijfplaatsen voldoen aan de eisen weergegeven in de Bijlage voorwaarden bij vervangende nestplaatsen huismus (hoofdstuk E – Bijlagen).

Gewone dwergvleermuis

18. Bij het ongeschikt maken van de verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis houdt u rekening met de kwetsbare periodes van de gewone dwergvleermuis. De kwetsbare voortplantingsperiode loopt van 15 mei tot en met 31 augustus en de kwetsbare overwinteringsperiode loopt van 1 november tot 1 april (Figuur 3). Afhankelijk van het seizoen en de weersomstandigheden kunnen deze perioden korter dan wel langer duren dan hieronder aangegeven staat. Afwijkingen aan de weergegeven standaard onderbouwt de ecologisch deskundige in het logboek .

	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
Gewone dwergvleermuis												

Figuur 3: De kwetsbare periodes (rood) van de gewone dwergvleermuis en de periodes waarin ongeschikt maken van verblijfplaatsen mogelijk is.

19. Minimaal zes maanden in de actieve periode van de vleermuizen voorafgaand aan het ongeschikt maken van de verblijfplaatsen worden minstens twaalf tijdelijke vleermuiskasten van het type VMT1 (Unitura) of vergelijkbaar opgehangen. De tijdelijke voorzieningen voldoen aan de eisen gesteld in voorschrift 24. In het eerste kwartaal van 2023 zijn in totaal 32 tijdelijke vleermuiskasten opgehangen op de locaties weergegeven in Figuur 6 (hoofdstuk E – Bijlagen).
20. De tijdelijke vleermuiskasten mogen gedurende de looptijd van de ontheffing en buiten de kwetsbare perioden verwijderd of verplaatst worden nadat de permanente verblijfplaatsen zijn opgeleverd en deze minimaal zes maanden beschikbaar zijn in de actieve periode van de gewone dwergvleermuis. Voorafgaand aan het verwijderen van de tijdelijke vleermuiskasten moet een ecologisch deskundige vaststellen dat de betreffende kasten niet door vleermuizen gebruikt worden. Wanneer vastgesteld wordt dat de tijdelijke kasten wel door vleermuizen gebruikt worden dienen deze ongeschikt gemaakt te worden, bijvoorbeeld door het aanbrengen van exclusion flaps aan de kasten. De kasten kunnen vervolgens na een controle door de ecologisch deskundige verwijderd worden.
21. Minimaal vijf dagen voorafgaand aan de werkzaamheden worden de gebouwen ongeschikt gemaakt voor vleermuizen. Methodes waarvan gebruikt gemaakt kan worden zijn het afdichten van invliegopeningen, bijvoorbeeld door middel van exclusion flaps, het creëren van tocht door het verwijderen of op tochtstand plaatsen van dakpannen of het gebruiken van licht. Het ongeschikt maken van de verblijfplaatsen gebeurt onder begeleiding van de ecologisch deskundige en de gebruikte methode wordt onderbouwd opgenomen in het logboek.
22. Minimaal 5 dagen (onder geschikte vliegomstandigheden) na het ongeschikt maken van de verblijfplaatsen voert u een controle uit met behulp van een batdetector. De controle wordt bij nacht en met geschikte vliegomstandigheden ($>10^{\circ}\text{C}$, wind max. 4 Bft en maximaal motregen) uitgevoerd door de ecologisch deskundige. Indien alsnog verblijfplaatsen van vleermuizen worden aangetroffen dan zijn extra maatregelen om de verblijfplaatsen verder ongeschikt te maken noodzakelijk. Deze procedure wordt herhaald totdat geen verblijfplaatsen van vleermuizen meer waargenomen worden. De werkzaamheden mogen pas starten als uit de controle blijkt dat er geen vleermuizen meer aanwezig zijn in de bebouwing.
23. Er worden minimaal twaalf permanente verblijfplaatsen voor de gewone dwergvleermuis gerealiseerd, door in de nieuw te bouwen woningen inbouwstenen te plaatsen of de gevelpannen te laten overhangen zodat vleermuizen weer onder het dak kunnen. De verblijfplaatsen voldoen aan de eisen gesteld in voorschrift 24. De permanente verblijfplaatsen worden onder begeleiding van de ecologisch deskundige geplaatst en de exacte locaties en types van de permanente verblijfplaatsen worden in het logboek vastgelegd.
24. Alle tijdelijke en nieuwe verblijfplaatsen hebben de ingang op minimaal 3 meter hoogte, hebben een vrije aanvliegroute, zijn vrij van verstoring en direct kunstlicht en zijn vrij van predatie.

Egel

25. Het ongeschikt maken van de verblijfplaatsen van de egel vindt plaats buiten de kwetsbare periodes van de egel. De kwetsbare voortplantingsperiode van de egel loopt van 1 maart tot en met 31 augustus. Daarnaast is voor de egel de overwinteringsperiode (1 november tot 1 maart) kwetsbaar (Figuur 4). Afhankelijk van het seizoen en de weersomstandigheden kunnen deze perioden korter dan wel langer duren dan hieronder aangegeven staat. De geschiktheid van de periode voor het uitvoeren van het ongeschikt maken wordt bepaald door een ecologisch deskundige op het gebied van de egel. Afwijkingen worden onderbouwd opgenomen in het logboek.

	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
Egel												

Figuur 4: de kwetsbare voortplantings- en overwinteringsperiode van de egel (rood) en de periode waarin ongeschikt maken mogelijk is (groen).

26. Per te slopen woonblok wordt voorafgaand aan het ongeschikt maken van het leefgebied door de ecologisch deskundige bepaald hoeveel vierkante meter aan voor de egel geschikt leefgebied als rommelhoekjes, bladerhopen, dicht struikgewas en struweel aanwezig is in de tuinen en bij de sloop zal worden verwijderd. Deze gegevens zullen worden vastgelegd in het logboek.
27. Het aantal vierkante meters aan te verwijderen leefgebied van de egel zal voorafgaand aan het verwijderen van de beplanting in de tuinen 1 op 1 gecompenseerd worden met binnen het projectgebied aan te leggen takkenrillen. De exacte locaties van de takkenrillen worden vastgelegd in het logboek.
28. Voorafgaand aan het slopen van de gebouwen worden de bijbehorende tuinen ongeschikt gemaakt voor de egel door de beplanting met de hand te verwijderen. Hierbij wordt in één richting gewerkt om aanwezige dieren de kans te geven weg te komen.

B.4 Overige zaken

29. De werkzaamheden voert u uit in overeenstemming met bovengenoemde voorschriften en door of onder begeleiding van een ecologisch deskundige op het gebied van de gierzwaluw, huismus, gewone dwergvleermuis en egel.
30. U houdt een ecologisch logboek bij of laat dit bijhouden door bijvoorbeeld de ecologisch deskundige. Uit dit logboek blijkt aantoonbaar op welke wijze, waar en wanneer uitvoering is gegeven aan de bovengenoemde voorschriften. Het gaat er daarbij vooral om het registreren van uitvoering, keuzes, afwegingen bij het handelen volgens de voorschriften en hoe wordt omgegaan met onverwachte soorten of situaties. Het ecologisch logboek is op de werklocatie aanwezig en wordt op verzoek van de toezichthouder aan hem/haar getoond.

C. OVERWEGINGEN BIJ HET BESLUIT

Het besluit, de voorschriften en de overwegingen zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden.

C.1 BEVOEGDHEID, PROCEDURE EN TOETSINGSKADER

C.1.1 Bevoegdheid

C.1.1.1 Gedeputeerde Staten van Overijssel bevoegd

De aangevraagde activiteiten vinden plaats op het grondgebied van Overijssel. De activiteiten vallen niet onder de uitzonderingen van de bevoegdheid, zoals weergegeven in het Besluit natuurbescherming⁷. In dat geval zijn Gedeputeerde Staten van provincie Overijssel bevoegd tot het nemen van besluiten op basis van de Wnb (art. 1.3, eerste lid).

Als de activiteiten ook gevolgen heeft voor populaties van soorten op het grondgebied van de aangrenzende provincie (Wnb, art. 1.3, derde lid) stemmen wij ons besluit af met gedeputeerde staten van die provincie.

C.1.2 Procedure

De procedure voor het verlenen van de ontheffing is uitgevoerd in overeenstemming met hoofdstuk 5 van de Wnb. Daarbij zijn de relevante artikelen van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing.

C.1.2.1 Overeenstemming andere provincie

De aangevraagde activiteiten vinden plaats op ons grondgebied. De effecten van het project op beschermde soorten zijn beperkt tot ons grondgebied. Overeenstemming met een andere provincie is niet nodig.

C.1.2.2 Adviesverzoek aan gemeente

Wij hebben de aanvraag naar het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Enschede gestuurd met het verzoek om advies. De gemeente is vier weken de gelegenheid geboden om te reageren.

Zij heeft van deze mogelijkheid geen gebruik gemaakt.

C.1.2.3 Relevante overige besluiten

Wij wijzen u erop, dat er ook andere besluiten nodig zijn voordat u de voorgenomen activiteiten uitvoert. Voor zover ons bekend gaat het om de volgende besluiten:

Naam wet en van toepassing zijnde artikel	Bevoegd bestuursorgaan en adres
Wet algemene bepalingen omgevingsrecht, art. 2.1 en/of art. 2.2	Gemeente <naam en adres gemeente>
Wet natuurbescherming, onderdeel Natura 2000-gebieden	Provincie Overijssel contactadres: Postbus 10078, 8000 GB Zwolle e-mail: postbus@overijssel.nl

Uw project vindt binnen de invloedsfeer van een Natura 2000-gebied plaats. Het is niet uit te sluiten dat dit project effecten heeft op één of meerdere instandhoudingsdoelen van dit gebied en u hiervoor een vergunning nodig heeft (art. 2.7 Wnb). Op basis van de voorliggende aanvraag om ontheffing kunnen wij hierover geen besluit nemen. Als u zekerheid wilt over het wel of niet vergunningplichtig zijn, kunt u hiervoor een separate aanvraag bij ons indienen. Voor vragen over deze vergunning Wnb kunt u contact met ons opnemen (Overijssel Loket 038 499 88 99).

⁷ Art. 1.3, eerste lid Besluit natuurbescherming

C.1.3 Toetsingskader soorten

Een ontheffing kan worden verleend als aan verschillende kaders is voldaan. In deze paragraaf beschrijven we kort aan welke kaders wordt getoetst.

C.1.3.1 Wettelijke regels

Een verzoek tot ontheffing wordt beoordeeld op basis van de regels, zoals deze zijn opgenomen in hoofdstuk 3, paragraaf 3.1, 3.2 en 3.3 van de Wet natuurbescherming. Bij ons oordeel houden we tevens rekening met het derde lid van artikel 1.10 Wnb.

Ook het Besluit natuurbescherming⁸ en (soms) de Regeling natuurbescherming⁹ zijn voor de toetsing relevant.

C.1.3.2 Provinciaal beleid

Naast de wettelijke regels hebben wij beleid opgesteld in onze Omgevingsvisie. De regels, die daaruit voortkomen, zijn vastgelegd in onze Omgevingsverordening Overijssel 2017 (hoofdstuk 7 Natuur). Hierin zijn onder andere regels met betrekking tot een vrijstelling van bepaalde soorten weergegeven.

In onze Beleidsregel Natuur Overijssel 2017¹⁰ is vastgesteld dat wij kennisdocumenten soorten¹¹ (voorheen de soortenstandaarden) betrekken bij de afweging tot het verlenen van een ontheffing op basis van de artikelen 3.3, 3.8 en 3.10 van de Wnb.

C.1.3.2.1 Jaarrond beschermde vogelnesten

Onder invloed van jurisprudentie heeft de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) in 2009 lijsten opgesteld van de vogelsoorten, waarvan het nest jaarrond beschermd moet worden. Wij hebben deze lijsten van jaarrond beschermde nesten van vogels in 2017 beleidsarm overgenomen.

Inmiddels is gebleken dat deze landelijke lijsten niet volledig op onze provincie zijn toegespitst. Daarom hebben wij deze lijsten aangepast. Deze nieuwe lijsten zijn tot stand gekomen aan de hand van de meest recente trends en aantallen van broedvogels in Nederland en in Overijssel. Vervolgens is beoordeeld of de soorten in de juiste categorie waren ingedeeld om de soort aan te merken als soort met vast nest respectievelijk soort met jaarrond beschermd functioneel leefgebied.

Wij hebben 2 lijsten vastgesteld, namelijk:

1. Lijst Vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten Overijssel.
2. Lijst vogelsoorten met jaarrond beschermd functioneel leefgebied Overijssel.

De nesten c.q. het ecologisch functionele leefgebied van de soorten op de lijsten zijn beschermd.

Bescherming nesten algemeen

Het nest van een vogel is de plaats of ruimte die een vogel gebruikt voor het leggen en het uitbroeden van de eieren en voor het grootbrengen van de jongen. Indien de soort nest-indicerend gedrag vertoont, zoals het baltsgedrag en het aanslepen van nestmateriaal tot het moment dat de jongen zelfstandig zijn, is het niet toegestaan het nest te verwijderen of de broedlocatie ongeschikt te maken. Het nest-indicerend gedrag is al onderdeel van het broeden.

Als het gaat om vogelsoorten, waarbij de jongen direct het nest verlaten (nestvlinders), is ook de ruime omgeving van het nest belangrijk. In de context van de Wnb valt onder nest zowel de inhoud als de ecologisch functionele omgeving onder het begrip nest. De omvang van de ecologisch functionele omgeving verschilt per vogelsoort. Het betreft de omgeving die nodig is om het broedsucces van de betreffende vogelsoort te garanderen. Onder de verbodsbepaling vallen alle activiteiten die het broedsucces negatief beïnvloeden of teniet doen. Ook situaties, die het nest op zich niet fysiek aantasten,

⁸ Art. 3.9 Besluit natuurbescherming

⁹ Art. 3.22 Regeling natuurbescherming i.s.m. art. 3.25 Besluit natuurbescherming

¹⁰ Art. 4.2.1 Beleidsregel Natuur Overijssel 2017

¹¹ Te raadplegen via: <https://www.bij12.nl/onderwerpen/natuur-en-landschap/kennisdocumenten-soorten-ontheffingen-wet-natuurbescherming/>

kunnen onder de verbodsbepalingen vallen. Als er bijvoorbeeld sprake is van aantasting van de ecologisch functionele omgeving, waardoor de broedvogel zijn nestplek permanent verlaat.

De meeste vogels maken elk broedseizoen een nieuw nest of zijn in staat een nieuw nest te maken. Die vogels gebruiken hun nest niet als een vaste rust of verblijfplaats. De meeste nesten voor eenmalig gebruik genieten buiten het broedseizoen¹² niet de bescherming van artikel 3.1 van de Wnb.

Jaarrond beschermd nest of leefgebied

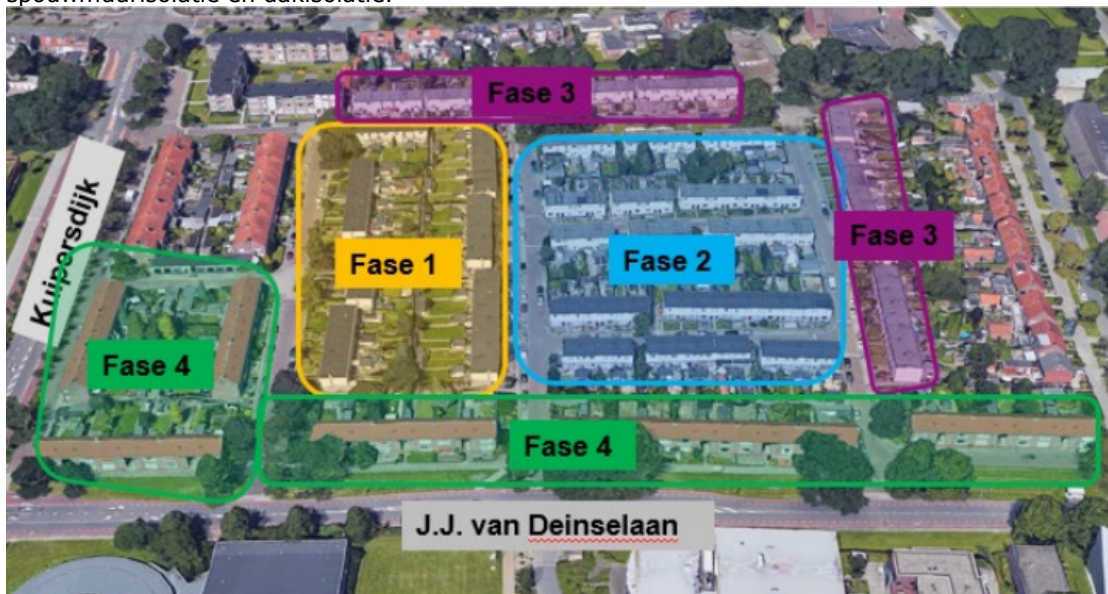
Nesten – en/of – het ecologisch functioneel leefgebied van de gierwaluw en de huismus zijn jaarrond beschermd. Voor deze soort geldt dat de specifieke voorwaarden voor het broeden en grootbrengen van de jongen niet overal aanwezig zijn. De broedplekken met het ecologisch functionele leefgebied van deze soorten genieten daarom ook buiten het broedseizoen bescherming. Op basis daarvan is bij het verwijderen van (oude) nesten van deze soort altijd een ontheffing nodig. Zonder ontheffing is er sprake van een overtreding van de verbodsbepalingen.

C.2 WEERGAVE VAN DE FEITEN

C.2.1 Aanvraag ontheffing beschermde soorten

C.2.1.1 Omschrijving van het project / activiteiten

Het project omvat het slopen, nieuwbouwen en renoveren van woningen in de wijk Varvik-Diekman in Enschede. Dit gebeurt in vier fases, waarbij de woningen in de eerste drie fases gesloopt en nieuwgebouwd zullen worden en de woningen in de vierde fase gerenoveerd worden (Figuur 5). Bij de sloop zullen ook de tuinen ontdaan worden van beplanting. De renovatie zal bestaan uit glasvervanging, spouwmuurisolatie en dakisolatie.

Figuur 5: Ligging van het projectgebied in de wijk Varvik-Diekman in Enschede met de verdeling van de woningen in de vier fases.

C.2.2 Doel van het project

Het doel van het project is het creëren van duurzame woonruimte in de wijk, door nieuwe woningen te bouwen en bestaande woningen te verduurzamen.

¹² Het broedseizoen start met nest-indicerend gedrag en eindigt als de jongen geen ouderzorg meer nodig hebben. De duur en periode van het broedseizoen verschilt per soort.

C.2.3 Soorten waarvoor ontheffing wordt gevraagd

U vraagt ontheffing aan voor de gierzwaluw en huismus van het verbod om nesten, rustplaatsen en eieren opzettelijk te vernielen of te beschadigen of nesten weg te nemen¹³ en voor de gewone dwergvleermuis en egel van het verbod voortplantingsplaatsen of rustplaatsen (opzettelijk) te beschadigen of te vernielen^{14, 15}.

C.2.4 Periode

De ontheffing wordt aangevraagd voor de periode van 1 september 2023 tot en met 1 januari 2028.

C.2.5 Onderliggende documenten

Voor de beoordeling van de aanvraag zijn de volgende documenten toegezonden:

- Eelerwoude, 11 januari 2023, *Projectplan Wet natuurbescherming*;
- Eelerwoude, 10 november 2022, *Nader onderzoek Wet natuurbescherming*;
- ACMAA Advies B.V., 28 december 2017, *Asbestinventarisatierapport*;
- ACMAA Advies B.V., 22 april 2014, *Asbestinventarisatierapport*;
- Eelerwoude, 22 maart 2023, *Beantwoording aanvullende vragen*;
- Ondertekende machtiging.

Verder zijn de volgende onderzoeken bij de beoordeling betrokken:

- BIJ12, 2017, Kennisdocument gierzwaluw;
- BIJ12, 2023, Kennisdocument huismus;
- BIJ12, 2017, Kennisdocument gewone dwergvleermuis;
- Vleermuisprotocol 2021

C.2.6 Aanvullende gegevens

Wij hebben uw aanvraag op 13 januari 2023 ontvangen. Op 7 februari 2023 zijn aanvullende gegevens gevraagd. Deze gegevens zijn op 22 maart 2023 ontvangen.

C.3 TOETSING AANVRAAG ONTHEFFING SOORTEN

C.3.1 Inhoudelijke beoordeling

Onze Omgevingsverordening geeft voor uw handeling en betrokken soorten geen vrijstelling.

C.3.1.1 Onderzoeksmethode en resultaten onderzoek

Middels bureau- en veldonderzoek is onderzoek uitgevoerd naar de aanwezigheid van beschermde soorten. In het rapport *Nader onderzoek Wet natuurbescherming*¹⁶ wordt beschreven hoe dit onderzoek is uitgevoerd. Op hoofdlijnen komt dit neer op:

- Inventarisatie van beschermde soorten in het projectgebied, uitgevoerd in het voorjaar van 2023;
- Nader onderzoek naar aanwezigheid van vleermuizen, gierzwaluw, huismus en egel.

In het kader van het nader onderzoek naar aanwezigheid van vleermuizen zijn tussen half mei en half september in totaal 16 bezoeken aan het projectgebied gebracht. Tijdens dit onderzoek zijn drie zomerverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis aangetroffen, waarvan er twee waarschijnlijk ook als paarverblijfplaats in gebruik zijn.

Het nader onderzoek naar aanwezigheid van huismus in het projectgebied is uitgevoerd door op 19 april 2022, 20 april 2022 en 2 mei 2022 bezoeken te brengen aan het projectgebied. Hierbij is gelet op waarnemingen van zingende mannetjes en nestindicatieve waarnemingen. Er zijn tijdens het onderzoek in totaal 24 nesten van de huismussen in het projectgebied aangetroffen.

¹³ Art. 3.1, tweede lid Wnb

¹⁴ Art. 3.5, vierde lid Wnb

¹⁵ Art. 3.10, eerste lid, sub b Wnb

¹⁶ Hoofdstuk 4 pagina 9 tot en met 13

Het onderzoek naar gierzwaluwen in het projectgebied is uitgevoerd door op 3 juni 2022, 26 juni 2022 en 10 juli 2022 bezoeken te brengen aan het projectgebied. Er zijn tijdens dit onderzoek in totaal acht bezette nesten van de gierzwaluw aangetroffen.

Buiten de onderzochte soorten zijn tijdens de verschillende bezoeken aan het projectgebied ook meerdere waarnemingen gedaan van de steenmarter en de egel. Verblijfplaatsen van de steenmarter zijn in de te slopen en renoveren woningen niet aangetroffen. Aanwezigheid van verblijfplaatsen van de egel in de tuinen rond de te slopen kan echter niet uitgesloten worden.

Wij zijn van oordeel dat het uitgevoerde onderzoek afdoende is geweest om de aanwezigheid en functie van verblijfplaatsen van de onderzochte soorten vast te stellen. Wij zijn van oordeel dat de aangetroffen soorten overeenkomen met de soorten die te verwachten zijn in een wijk met sociale huurwoningen.

C.3.1.2 Effectbeoordeling, mitigatie en staat van instandhouding

Door de werkzaamheden gaan in totaal drie verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis, 24 verblijfplaatsen van de huismus, acht verblijfplaatsen van de gierzwaluw en mogelijke verblijfplaatsen van de egel verloren.

De voorgestelde mitigerende maatregelen, zoals beschreven in de bijlage bij de aanvraag¹⁷, zijn voldoende. Ze komen overeen met bestaande methoden zoals beschreven in de kennisdocumenten van de gierzwaluw, huismus en gewone dwergvleermuis. Met deze maatregelen worden negatieve effecten op de gierzwaluw, huismus, gewone dwergvleermuis en egel zoveel mogelijk geminimaliseerd. In *B. Voorschriften bij het besluit* zijn de voorgestelde maatregelen vastgelegd. In hoofdlijnen komen deze neer op:

- Het ongeschikt maken van verblijfplaatsen buiten de kwetsbare periodes van de betrokken soorten (voorschriften 5, 11, 18 en 25);
- Het ophangen van minimaal 40 tijdelijke gierzwaluwkasten van het type GZTH1 (Unitura) of vergelijkbaar. De kasten worden minimaal één heel voortplantingsseizoen van de gierzwaluw voorafgaand aan het ongeschikt maken van de verblijfplaatsen opgehangen, binnen 200 meter van de oorspronkelijke verblijfplaatsen (voorschrift 6);
- Het realiseren van minstens 40 permanente vervangende verblijfplaatsen voor gierzwaluwen in de nieuw te bouwen en te renoveren woningen. De locaties en het type vervangende verblijfplaats waren op het moment van schrijven nog niet bekend, maar zullen in het logboek worden vastgelegd (voorschrift 9);
- Het ophangen van minstens 24 tijdelijke huismussenkasten van het type HMT2 (Unitura) of vergelijkbaar. Dit type huismussenkast voorziet in twee verblijfplaatsen per kast, dus 24 kasten voorzien in 48 verblijfplaatsen. De kasten worden minimaal drie maanden voor het ongeschikt maken van de verblijfplaatsen geplaatst (voorschrift 13);
- Het realiseren van minimaal 48 permanente vervangende verblijfplaatsen voor huismussen door op alle daken in de nieuwe situatie vogelschroot op de derde panlat te plaatsen (voorschrift 17);
- Het ongeschikt maken van de verblijfplaatsen van zowel gierzwaluwen als huismussen door het plaatsen van kokers in de dakgoten, het aftimmeren van de zijkanten van de daken en het afdichten van overige openingen, bijvoorbeeld rond schoorstenen (voorschriften 8 en 16);
- Het ophangen van minimaal twaalf tijdelijke vleermuizenkasten van het type VMT1 (Unitura) of vergelijkbaar. De kasten worden minimaal zes maanden in de actieve periode van de vleermuizen voorafgaand aan het ongeschikt maken van de verblijfplaatsen opgehangen (voorschrift 19);
- Het realiseren van minimaal twaalf permanente verblijfplaatsen voor de gewone dwergvleermuis door in de nieuw te bouwen woningen inbouwstenen te plaatsen of de gevelpannen te laten overhangen zodat vleermuizen weer onder het dak kunnen (voorschrift 23);
- Het ongeschikt maken van de verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis door het plaatsen van exclusion flaps voor invliegopeningen, het creëren van tocht door het verwijderen of op tochtstand plaatsen van dakpannen of het gebruiken van licht (voorschrift 21);

¹⁷ Hoofdstuk 11 pagina 27 tot en met 31

- Het realiseren van minimaal evenveel vierkante meters aan takkenrillen voor de egel in het projectgebied als dat er aan geschikt leefgebied in de te verwijderen tuinen aanwezig is (voorschrift 27);
- Het ongeschikt maken van de te verwijderen tuinen als leefgebied voor de egel door het handmatig verwijderen van de aanwezige beplanting, waarbij zoveel mogelijk in één richting wordt gewerkt (voorschrift 28).

De landelijke staat van instandhouding van de gierzwaluw wordt, op basis van de verspreiding, het leefgebied en de toekomstverwachting, als 'gunstig' beoordeeld¹⁸. De voorgenomen werkzaamheden hebben door het nemen van voldoende mitigerende maatregelen geen negatieve effecten op de lokale staat van instandhouding van de gierzwaluw.

De landelijke staat van instandhouding van de huismus wordt als matig ongunstig beoordeeld, door het verdwijnen van nestgelegenheid en geschikt leefgebied¹⁹. De voorgenomen werkzaamheden hebben door het nemen van voldoende mitigerende maatregelen geen negatieve effecten op de lokale staat van instandhouding van de huismus.

De staat van instandhouding van de gewone dwergvleermuis wordt als 'onbekend' beoordeeld, vanwege de beperkte beschikbaarheid van gegevens en het grote aantal renovatieprojecten dat tegenwoordig uitgevoerd wordt²⁰. De voorgenomen werkzaamheden hebben door het nemen van voldoende mitigerende maatregelen geen negatieve effecten op de lokale staat van instandhouding van de gewone dwergvleermuis.

De staat van instandhouding van de egel wordt gezien de landelijke populatiegrootte en de verspreiding van de egel ingeschat als gunstig²¹. De voorgenomen werkzaamheden hebben gezien de mitigerende maatregelen geen negatieve effecten op de lokale staat van instandhouding van de egel.

Door de genomen maatregelen komt de functionaliteit van de leefomgeving van de gierzwaluw, huismus, gewone dwergvleermuis en egel niet in het geding. Afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding is niet aan de orde omdat te allen tijde ruim voldoende verblijfplaatsen aanwezig zijn.

C.3.1.3 Beschrijving noodzaak ontheffing

De voorgenomen werkzaamheden ten behoeve van het slopen, nieuwbouwen en renoveren van woningen leiden tot het opzettelijk vernielen, beschadigen en/of wegnemen van nesten, rustplaatsen en eieren van de gierzwaluw en de huismus en tot het opzettelijk vernielen en/of beschadigen van vaste rust- of voortplantingsplaatsen van de gewone dwergvleermuis en de egel. Dit is een overtreding van de verbodsartikelen genoemd in artikel 3.1, tweede lid, artikel 3.5, vierde lid en artikel 3.10, eerste lid, sub b van de Wnb. Voor de overtreding van deze verboden heeft u een ontheffing nodig.

C.3.1.4 Geen andere bevredigende oplossing / alternatievenafweging

Wij zijn van oordeel dat andere bevredigende oplossingen ontbreken. Er zijn geen geschikte alternatieven voor uitvoering van het project. Het project is locatie-gebonden, dus een alternatieve locatie is niet aan de orde. Een alternatieve inrichting is vanuit duurzaamheids- en economisch perspectief geen optie. In de toekomstige situatie wordt rekening gehouden met beschermde soorten, door ervoor te zorgen dat er ook in de nieuwe situatie voldoende verblijfplaatsen voor beschermde soorten beschikbaar zijn. Met de huidige werkwijze en planning wordt zoveel mogelijk rekening gehouden met de functies van het projectgebied voor de betrokken soorten. Een alternatieve werkwijze en/of planning is dan ook niet aan de orde.

¹⁸ SOVON, 2020, *Gierzwaluw*

¹⁹ SOVON, 2020, *Huisumus, Staat van instandhouding*

²⁰ Zoogdierverseniging, 2018, *Gewone dwergvleermuis*

²¹ Zoogdierverseniging, 2022, *Egel*

C.3.1.5 Wettelijk belang van het project

De voorgenomen activiteiten zijn volgens de aanvraag nodig in het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid, in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten en in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden of van kleinschalige bouwactiviteiten, met inbegrip van het daarop volgende gebruik van het gebied of het gebouwde.

Het doel van verduurzamings- en sloopwerkzaamheden van de woningen is enerzijds om de energiedoelstellingen te halen en anderzijds toekomst bestendige woningen te realiseren. In het Energieakkoord is afgesproken dat de gebouwde omgeving in Nederland in 2050 energieneutraal is. Dat betekent dat grote aantallen bestaande woningen, huur- en koopwoningen, laag- en hoogbouw, rijtjeswoningen, appartementen en vrijstaande huizen verduurzaamd moeten worden. Wegens de bouwstijl, bouwkundige staat en leeftijd van de woningen in het plangebied zijn zij slecht geïsoleerd en aan vervanging toe. Daarbij is bij meerdere woningen asbest geconstateerd^{22, 23}. De huidige energie labels variëren tussen label B en label G. Om gemiddeld op label B (of hoger) uit te kunnen komen, zijn maatregelen nodig.

Het plangebied is opgedeeld in fases. Fase 1-3 staan gepland om gesloopt te worden. Op dezelfde locatie zal nieuwbouw worden gerealiseerd. Verduurzaming van deze woningen is geen haalbare optie, mede vanwege de slechte staat waarin deze woningen verkeren. Sloop van deze woningen is daardoor noodzakelijk. Een aantal van de woningen binnen het plangebied in Enschede worden wel verduurzaamd (fase 4). Verduurzaming van deze woningen is mogelijk omdat deze woningen in verhouding in 'redelijke' staat verkeren. Bij deze verduurzaming zal onder andere glasvervanging, spouwmuurisolatie en dakisolatie worden toegepast.

De renovatie en sloop van de bestaande woningen draagt bij aan het behalen van duurzaamheidsdoelstellingen. Zowel bij de sloop als bij de verduurzamingswerkzaamheden wordt tegelijkertijd van de gelegenheid gebruik gemaakt om het eventuele aanwezige asbest in de woningen te verwijderen, wat eveneens de gezondheid van de bewoners ten goede komt. Zowel de sloop als de verduurzamingswerkzaamheden zijn daarmee in het belang van de volksgezondheid en heeft een voor het milieu wezenlijk gunstig effect. Daarbij hebben het verduurzamen en nieuwbouwen van de woningen tot doel om woningen gezonder te maken. Door betere isolatie en afsluiten van kieren bij de renovatie worden gezondheidsklachten van de bewoners die te maken hebben met ventilatie en tocht voorkomen. Momenteel zijn er nog geen klachten, maar door tijdig de woningen te renoveren worden klachten voorkomen.

Wij zijn van oordeel dat het wettelijk belang, zoals weergegeven in de aanvraag, voldoende is aangetoond.

C.3.1.6 Toetsing aan overige vereisten

Op basis van de Wnb²⁴ houden wij bij onze besluiten rekening met de vereisten op economisch, sociaal en cultureel gebied. Ook nemen we regionale en lokale bijzonderheden mee in de overweging. Wij zien geen aanleiding om aan de gevraagde ontheffing extra voorschriften te verbinden op basis van artikel 1.10, derde lid Wnb.

C.3.1.7 Zorgplicht blijft altijd gelden

Ongeacht wat in het besluit is weergegeven geldt altijd de zorgplicht, zoals deze is weergegeven in de Wnb²⁵. De zorgplicht geldt voor alle in het wild levende dieren, planten en hun directe leefomgeving.

²² ACMAA Advies B.V., 28 december 2017, *Asbestinventarisatierapport*

²³ ACMAA Advies B.V., 22 april 2014, *Asbestinventarisatierapport*

²⁴ Art. 1.10, derde lid Wnb

²⁵ Art. 1.11, eerste en tweede lid Wnb

D. SLOTCONCLUSIE

De ontheffing van de verbodsbepalingen om het opzettelijk vernielen, beschadigen en/of wegnemen van nesten, rustplaatsen en eieren van de gierzwaluw en de huismus en het opzettelijk vernielen en/of beschadigen van vaste rust- of voortplantingsplaatsen van de gewone dwergvleermuis en de egel kan op basis van de wettelijke en beleidsmatige regels worden verleend. De gunstige staat van instandhouding van de betrokken soorten worden niet aangetast.

Wij zijn van oordeel dat voor het doel van het project geen andere bevredigende oplossing is waarbij minder negatieve effecten op de beschermde soorten optreden. Daarnaast zijn wij van oordeel dat er een wettelijk belang is om de negatieve effecten op de betrokken soorten te rechtvaardigen. We verbinden wel voorschriften aan de ontheffing.

E. Bijlagen

Bijlage voorwaarden bij vervangende nestplaatsen huismus:

Voor de vervangende nestplaatsen geldt:

- dat ze minimaal drie maanden voor het ongeschikt maken van de oorspronkelijke nestplaats aanwezig zijn, om de vogels te laten wennen aan de nieuwe voorzieningen;
- dat er meerdere nestplekken bij elkaar aangeboden moeten worden. Zorg dat de openingen minimaal 50 centimeter uit elkaar liggen; dit kan dichterbij elkaar, maar zorg er dan voor dat de nestingang niet zichtbaar is voor de huismus die in de andere nestingang zit;
- dat ze zo dicht mogelijk bij de locatie van de oorspronkelijke verblijfplaats worden geplaatst en als dat niet mogelijk is, dan in de directe omgeving (in de regel binnen 200 meter) van de oorspronkelijke nestplaats en buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden liggen;
- dat ze op minimaal 3 meter hoogte gerealiseerd worden;
- dat er een passende broedruimte aangeboden wordt. Een kunstmatige nestruimte (binnenmaten) moet voldoen aan de volgende eisen:
 - een bodemmaat van circa 13 B x 25 L cm,
 - een hoogte van circa 14 cm en
 - een invliegopening met meer breedte dan hoogte (diameter max. 3.5 cm);
- dat ze op een voor de huismus geschikte wijze en plek worden aangebracht. Zo mogen ze niet te heet worden in de middagzon, maar zich ook niet op een te koude locatie bevinden: voorkeur heeft een noord of oost expositie of een ligging in de schaduw van een dakgoot, dakoverstek of iets dergelijks. Temperatuurverloop in nestplaatsen van huismus wordt bepaald door de oriëntatie van deze nestplaatsen;
- dat binnen 50 m van de nieuwe nestplaats continu voldoende dekking aanwezig is. Het gaat dan om struiken met een hoogte van 2 á 3 meter hoog. Die zorgen voor voldoende effectiviteit. De effectiviteit wordt verhoogd als het om altijdgroene struiken, dicht vertakte struiken of stekelige struiken gaat;
- dat er altijd (zo mogelijk binnen 100 meter, bij voorkeur binnen 50 meter) voldoende geschikt voedsel en potentiële slaapplekken beschikbaar zijn. Met name inheemse planten/struiken en enkele inheemse grote bomen zijn leverancier van eiwitrijk voedsel (kleine zachte insecten, larven, rupsen) voor de jongen. Altijd groenblijvende struiken/bomen, dichtvertakte hagen, gevelbegroeiing of plekken onder daken zijn geschikt als collectieve slaapplek (en tevens voor dekking) voor mannetjes, ongepaarde vrouwtjes en jonge vogels;
- dat er altijd plekken voor stofbaden zijn (zo mogelijk binnen 100 meter, bij voorkeur binnen 50 meter);
- dat er water om te drinken en om in te baden aanwezig is. Daarbij moet er binnen 1 á 2 meter hogere struiken aanwezig zijn als dekking om op te drogen;
- dat er voldoende veiligheid is tegen predatoren. Dit geldt voor de nestplaats zelf, als ook dat er voldoende opgaand groen in de directe omgeving aanwezig is als dekking voor volwassen vogels of (net uitvliegende) jonge vogels;
- dat ze van voldoende duurzaam materiaal zijn en op een voldoende duurzame wijze worden geïntegreerd, bevestigd of ingemetseld. Of de duurzaamheid voldoende is hangt van meerdere factoren af, bijvoorbeeld van het type materiaal (hout, houtbeton, aardewerk, en dergelijke), van de houtsoort (ceder en robinia zijn duurzamer dan vuren of grenen), de wijze van ophanging, de aangebrachte plek (bijvoorbeeld onder een dakgoot of een andere vorm van overhang of vol in zon en wind), het te verwachten gebouwbeheer (bij schilderwerk verdwijnen regelmatig aangebrachte voorzieningen) en of het beheer en onderhoud van de voorziening (herstel bij gebreken) geregeld is;
- dat het materiaal waarvan ze zijn gemaakt niet behandeld is met chemische middelen;
- dat het beheer van het gebouw (en de ecologisch functionele omgeving) duurzaam geregeld is. Het gaat om een duurzame maatregel voor de lange termijn. Dit beheer moet gebeuren in een periode dat verstoring niet of minimaal optreedt.

Figuur 6: Locaties van tijdelijke gierwaluw- (blauw), huismus- (groen) en vleermuizenkasten (rood).